

Lausunto itäisen Suomen ohjelmaluonnoksesta

177/00.04.00/2024

Khall 18.11.2024 § 195

Selostus

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan: "Hallitus käynnistää valtioneuvoston kanslian johdolla Pohjoisen ohjelman ja perustaa sen työn tueksi neuvottelukunnan." ja "Hallitus jatkaa Itäisen Suomen kehittämissiisiotä uudessa geopolittisessä tilanteessa." Hallitus käynnisti maaliskuussa 2024 Itäisen Suomen ohjelman. Ohjelman tavoitteena on itäisen Suomen taloudellisen kasvun, alueellisen elinvoiman, investointien, osaamisen ja työvoiman saatavuuden parantaminen. Lisäksi ohjelman tavoitteena on muuttuneessa turvallisuuspolittisessä tilanteessa edistää Suomen huoltovarmuutta ja omavaraisuutta sekä vahvistaa turvallisuutta. Ohjelman valmistelussa ja toimeenpanossa hyödynnetään ohjelman esittelytekstien perusteella laaja-alaisesti Euroopan unionin ja NATO:n tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia sekä muita ministeriöissä ja eri hallinnonaloilla käynnissä olevia selvityksiä ja toimia.

Lausuntopalvelussa olevan saateen mukaisesti ohjelmassa tulee "esittää tiiviisti ja konkreettisesti toimia, joilla:

1. voidaan lisätä kestävän kasvun mahdollisuuksia ja uusia investointeja sekä vahvistaa Suomen kilpailukykyä ja alueiden elinvoimatekijöitä
2. voidaan kestävästi hyödyntää puhtaan energian mahdollisuuksia ja tukea digitaalista puhdasta kasvua
3. lisätään alueen kestävän matkailun vetovoimaa
4. edistetään osaamista ja osaavan työvoiman saatavuutta
5. vahvistetaan koko Suomen turvallisuutta, huoltovarmuutta ja omavaraisuutta
6. lisätään alueen (fyysistä ja digitaalista) saavutettavuutta."

Lausuntopyyntö on julkaistu 12.11.2024 ja vastausaika päättyy 22.11.2024.

Vaikutusarviointi

Ei

Valmistelija

Kaupunkipalvelujen johtaja

Lisätietoja

Kaupunkipalvelujen johtaja Jukka Orenius, 0447559240, jukka.orenius@outokmmunkaupunki.fi

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Outokummun kaupunginhallitus toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1. Toimet joilla lisätään kestävää kasvua, investointeja ja alueiden elinvoimaa

Kestävän kasvun käsitettä käytetään määrittelemättä sen sisältöä. Jos sillä viitataan valtioneuvoston julkaisemaan Suomen kestävän kasvun ohjelmaan <https://vm.fi/kestava-kasvu>, sen tavoitteet on valtioneuvosto määritellyt seuraavasti:

- vähentää kasvihuonekaasupäästöjä
- kasvattaa tuottavuutta

- nostaa työllisyysastetta
- nopeuttaa hoitoon pääsyä
- edistää alueellista, sosiaalista ja sukupuolten tasa-arvoa.

Itäisen Suomen ohjelmaluonnoksesta ei löydy yhtään konkreettista toimenpidettä em. tavoitteiden edistämiseen. Ohjelmaluonnoksessa "kestävän kasvun, investointien ja alueiden elinvoiman" toimenpiteiksi on kerrottu teollisten keskittymien kehittäminen, Invest in -toiminta, tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kiihdyttäminen, rahoituksen pullonkaulojen avaaminen, metsäbiotalouden uudet avaukset -kasvuohjelma sekä alueelliset kokeilut. Näiden alla olevat toimet ovat yleisen tason toiveita, joissa ei ole konkretiaa. Käytetyt verbit kuvaavat ohjelmaluonnoksen tasoa: helpotetaan, selvitetään, tehdään selvitys, edistetään, käynnistetään kokeilu, tunnistetaan, varmistetaan ja tuetaan. Lisäksi on listattu jo aiemmin linjattuja "tavoitetta edistävää" toimea, jotka ovat pääosin valtakunnan tason toimia, eivät itäisen Suomen. Yksi Outokumpua koskettava toimi on listauksessa mukana mutta se on siis jo päätetty hallituksen talousarvioesityksessä 2025. Otsikon 1. alla ei ole yhtään varmuudella ja konkreettisesti Outokummun kaupungin tilanteeseen positiivisesti vaikuttavaa uutta toimea.

2. Toimet, joilla lisätään puhtaan energian mahdollisuuksia ja digitaalista puhdasta kasvua

Puhdas siirtymä, puhdas energia ja puhdas kasvu käsitteitä käytetään määrittelemättä, mitä niillä tarkoitetaan. Luonnon kannalta tuollaisia asioita ei ole olemassa ihmisen toiminnassa. Tuulivoiman hyödyntäminen, hiilidioksidin prosessointi vedyksi ovat luonnon kannalta fossiilisia parempia vaihtoehtoja, mutta eivät tuotantoprosessin kokonaisuudessa puhtaita. Toimenpiteiksi on ohjelmaluonnoksessa nostettu sähkönsiirron kantaverkon kehittäminen, tuulivoiman edistäminen, valtion ja kaupunkien temaattinen kumppanuus sekä CCUS -keskus. Fingridin käynnistämä kantaverkon reittiselvitys Huutokoski - Kontiolahti sekä tuulivoiman kompensatioalueet ovat toteutuessaan positiivisia toimia, joilla voi olla merkitystä myös Outokummun tilanteeseen mutta jos tuulivoimarakentaminen sovitetaan itäisessä Suomessa puolustusvoimien tarpeisiin vain 1-3 kompensatioalueella, kuntien näkökulmasta hyödyt rajoittuvat vain yksittäisiin kuntiin. Lisäksi on listattu jo aiemmin linjatut kaksi "tavoitetta edistävää" toimea, jotka ovat kuitenkin valtakunnan tason toimia, eivät itäisen Suomen. Otsikon 2. alla ei ole yhtään varmuudella ja konkreettisesti Outokummun kaupungin tilanteeseen positiivisesti vaikuttavaa toimea.

3. Toimet, joilla lisätään kestävän matkailun vetovoimaa

Matkailun toimenpiteiksi on nostettu kestävän matkailun kasvuohjelma, itäisen Suomen matkailustrategian laatiminen sekä luonto-, erä- ja kulttuurimatkailun vetovoiman kehittäminen. Strategia on tarkoitus jopa linkittää kasvuohjelmaan. Eli lisää strategioita ja suunnitelmia muttei päätöksiä mistään konkreettisesta. Ainut konkreettinen toimi on Imatralla perustettava museo, joka on kuitenkin ollut jo aiemmin vireillä, eikä ole siis tämän ohjelman uusi avaus. Lisäksi on listattu jo aiemmin linjatut "tavoitetta edistävät" toimet, jossa on tasan yksi asia: Palokin kosken patojen purku 20 milj. euroa. Otsikon 3. alla ei ole yhtään varmuudella ja konkreettisesti Outokummun kaupungin tilanteeseen positiivisesti vaikuttavaa toimea.

4. Toimet joilla lisätään osaamista ja työvoiman saatavuutta

Toimenpiteiksi ehdotetaan seuraavia: työ- ja opiskeluperäisen maahanmuuton sujuvoittaminen ja varmistaminen itäisessä Suomessa, varmistetaan koulutus- ja tutkimustarjonta itäisessä Suomessa alueen tarpeita vastaavin kriteerein ja korkea kansainvälinen taso huomioiden, selvitetään itäisen Suomen koulutuksen järjestäjien valitsemista ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeiluun sekä selvitetään määräaikaisen alueellisen opintolainahyvityksen pilotointia itäisessä Suomessa. Työ- ja opiskeluperäisen maahanmuuton ehtoja on Orpon hallituksen aikana muutettu korottomalla työperäisen oleskeluluvan tulorajoja sekä määrittelemällä työperäisen oleskeluluvan raukeamisen kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen. Vastaavasti kahdella erillisellä määräaikaisella ohjelmalla yritetään helpottaa kansainvälisten opiskelijoiden jäämistä Suomeen. Toimet ovat siis olleet ristiriitaisia. Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilu ei vaikuta ammatillisen koulutuksen rahoitukseen itäisessä Suomessa. Lisäksi on listattu jo aiemmin linjatut "tavoitetta edistävät" toimet. Otsikon 4. alla ei ole yhtään varmuudella ja konkreettisesti Outokummun kaupungin tilanteeseen positiivisesti vaikuttavaa toimea.

5. Toimet, joilla lisätään koko Suomen turvallisuutta, huoltovarmuutta ja omavaraisuutta

Toimenpiteiksi ehdotetaan seuraavia: vahvistetaan kyberturvallisuutta toimeenpanemalla kansallista kyberturvallisuusstrategiaa ja toteuttamalla tarvittaessa alueellisia toimia, tuetaan paikallista ruoantuotantoa selvittämällä Finnveran takausmekanismien laajentamista maataloustuottajien investointeihin, selvitetään mahdollisuutta vahvistaa maataloustuotantoalueiden kriittistä infrastruktuuria, parannetaan osaamisen huoltovarmuutta toteuttamalla kriittisen osaamisen tarkastelu yhdessä itäisen Suomen oppilaitosten kanssa, selvitetään verkostomaisen kokonaisturvallisuuden osaamiskeskuksen perustamista itäiseen Suomeen, selvitetään logistiikan osaamiskeskuksen perustamisen edellytyksiä itäiseen Suomeen, edistetään TKI-toimintaa, joka vahvistaa kokonaisturvallisuuden ja yhteiskunnallisen resilienssin ratkaisuja itäisen Suomen alueella sekä selvitetään mahdollisuutta EU-ohjelmarahoituksen sekä erillisohjelmien ja kansallisen erillisrahoituksen yhteensovittamista esimerkiksi Naton resilienssivaatimusten edistämisen kanssa. Eli kahdeksan toimenpidettä, joista neljässä selvitetään, yhdessä edistetään, yhdessä parannetaan, yhdessä tuetaan ja yhdessä vahvistetaan. Mitään konkreetista ei ole esitetty. Lisäksi on listattu jo aiemmin linjatut "tavoitetta edistävät" toimet, jotka kaikki ovat valtakunnan tason toimia, eivät itäisen Suomen. Otsikon 5. alla ei ole yhtään varmuudella ja konkreettisesti Outokummun kaupungin tilanteeseen positiivisesti vaikuttavaa toimea.

6. Toimet, joilla lisätään alueiden (fyysistä ja digitaalista) saavutettavuutta

Toimenpiteiksi ehdotetaan seuraavia: liikenteen toimintavarmuuden ja kilpailukyvyn parantaminen erityisesti Karjalan ja Savon radoilla, Itäisen Suomen liikenneinfrastruktuurin parantaminen tarpeita vastaavaksi ja toimintavarmaksi, maakuntien kansallisen ja kansainvälisen saavutettavuuden kannalta kriittisen palvelutarjonnan turvaaminen sekä tietoliikenneyhteyksien parantaminen itäisessä Suomessa. Toimenpiteiden konkretiaa tarkasteltaessa lentoliikennettä maakuntakeskukseen ei ole varmistettu vuoden 2026 jälkeen, henkilöjunaliikenteen laajuus 2030-luvulla jätetään avoimeksi etenkin poikittaisliikenteen osalta, lisäpanostukset tie- ja raideverkon perusparannuksiin ja ylläpitoon on jätetty tekemättä. Lisäksi on listattu jo aiemmin linjatut "tavoitetta edistävät" toimet. Otsikon 6. alla ei ole yhtään varmuudella ja konkreettisesti Outokummun kaupungin tilanteeseen positiivisesti vaikuttavaa

toimea.

7. Muut huomiot ohjelmaluonnoksesta / uudet konkreettiset ehdotukset

Lausuntopyyntö on julkaistu lausuntopalvelussa 12.11.2024. Lausuntoaika päättyy 22.11.2024. Lausuntopyyntö ei ole saapunut kuntien ja kaupunkien kirjaamoihin. Ohjelmaluonnoksessa on useita kirjoitusvirheitä.

Ohjelmaluonnoksen vuosiluku on 2023. Ohjelmaluonnos sisältää pääosin jo aiemmin linjattuja ja päätettyjä asioita, joista niistäkin useista puuttuvat vielä varsinaiset rahoituspäätökset. Herää kysymys, tehdäänkö itäisen Suomen ohjelmaa siksi koska niin on luvattu vai siksi, että asioihin halutaan valtakunnan tasolta oikeasti vaikuttaa myös täällä Täyssinän rauhan rajan itäisellä puolella.

Lopuksi kaupunginhallitus esittää ohjeena valmisteluryhmälle, että jatkovalmistelussa ja lopullisessa Itäisen Suomen kasvuohjelmassa tulee olla konkreettiset toimet tavoitteiden saavuttamiseksi, eri toimenpiteiden vaatima rahoitus sekä aikataulut toimenpiteiden toteuttamiseen.

Päätös

Kaupunginjohtajan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.
